

Handläggare

Hedvig Hogfors
Enheten för biologisk mångfald
hedvig.hogfors@havochvatten.se

Jenny Hertzman
Enheten för internationell utveckling
jenny.hertzman@havochvatten.se

Datum 2026-01-13

Dnr HaV 2025-00001

Regeringen
Klimat- och näringslivsdepartementet

Uppdrag om OECM:er i marin miljö

Redovisning av regeringsuppdrag om andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM:er) i marin miljö.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har fått i uppdrag av regeringen att redogöra för pågående arbete med OECM:er i svenska havsområden, utreda vilka områdesbaserade bevarandeåtgärder som kan utgöra OECM:er samt utveckla och föreslå en process för hur ett marint område kan erkännas som OECM och bidra till målet om minst 30 procent skyddade havsområden till 2030. Uppdraget inkom till myndigheten den 19 december 2024.

Utöver denna redovisning av regeringsuppdraget finns två huvudbilagor samt tre underbilagor som är kopplade till Bilaga 2:

- Bilaga 1: Promemoria – Mandat för att erkänna OECM:er i akvatisk miljö
- Bilaga 2: Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö
 - Underbilaga 2.1: Bedömningsprotokoll
 - Underbilaga 2.2: Exempel på verksamheter och åtgärder (konsultunderlag)
 - Underbilaga 2.3: Mall för överenskommelse

Havs- och vattenmyndigheten överlämnar härmed slutredovisningen av uppdraget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av avdelningschefen Niclas Törnell. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Rebecka Schantz, utredarna Hedvig Hogfors och Jenny Hertzman samt verksamhetsjuristerna Fredrik T Lindgren och Maria Ericsson Graziani medverkat.

Anna Ledin

Niclas Törnell

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Uppdraget och dess beredning	5
2.1	Uppdragsbeskrivning	5
2.2	HaV:s tolkning av regeringsuppdraget och läsanvisning	6
2.3	Avgränsningar	6
2.4	Förankring	7
3	Utgångspunkter och ramar	7
3.1	Internationella åtaganden	7
3.2	Definition av OECM enligt CBD	7
3.3	Principer i arbetet med OECM	8
3.3.1	Från fall till fall	8
3.3.2	Positiv påverkan på biologisk mångfald	9
3.3.3	Långsiktighet	9
3.4	Internationella vägledningar	10
3.4.1	CBD – Convention on Biological Diversity (Konventionen om biologisk mångfald)	10
3.4.2	IUCN – International Union for Conservation of Nature (Internationella naturvårdsunionen)	10
3.4.3	FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations (FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation)	10
3.4.4	Helcom – Baltic Marine Environment Protection Commission (Helsinki Commission, Helsingforskommissionen)	11
3.4.5	OSPAR – Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic (Ospar-konventionen, konventionen om skydd av den marina miljön i Nordostatlanten)	11
3.4.6	NEAFC – North-East Atlantic Fisheries Commission (Nordostatlantiska fiskerikommissionen), exempel på tillämpning	11
3.5	Processer och beslutande organ i andra länder	12
3.6	Internationellt rapporterade OECM:er	13
3.7	Sverige, Helcom och Oskar	15
4	HaV:s slutsatser inom ramen för regeringsuppdraget	17
4.1	Pågående arbete med OECM i svenska havsområden	17
4.2	Vilka områdesbaserade verksamheter och åtgärder som kan utgöra OECM:er – HaV:s slutsatser	18
4.3	Process för erkännande av marina OECM:er – HaV:s förslag	20
4.3.1	Nationell samordning och ansvar för erkännande	20

4.3.2	Processens huvudsakliga steg.....	20
4.3.3	Långsiktighet, uppföljning och överenskommelser	21
4.3.4	Samlad bedömning av processförslaget.....	21
4.4	Vägledning för identifiering och erkännande av marina OECM.....	21
5	Avslutande reflektioner och rekommendationer	23
5.1	Mandat och förvaltningsstruktur	23
5.2	Långsiktighet – utmaningar, avvägningar och väg framåt	24
5.3	Kvalitativa områden och 30-procentsmålet	25
5.3.1	30 procent som delmål för att stoppa förlusten av biologisk mångfald.....	25
5.3.2	OECM:er och skyddade områden – om nivån på kraven.....	26
5.3.3	Administrativ kostnad och naturvårdsnytta	27
5.4	Möjligheter för framtida vidareutveckling.....	28
6	Bilagor	29

1 Sammanfattning

Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i uppdrag att redogöra för pågående arbete med OECM:er i svenska havsområden, utreda vilka områdesbaserade bevarandeåtgärder som kan utgöra OECM:er samt utveckla och föreslå en process för hur ett marint område kan erkännas som OECM och bidra till målet om minst 30 procent skyddade havsområden till 2030.

Inom ramen för uppdraget har HaV samlat och vidareutvecklat det pågående arbetet för att skapa de strukturella förutsättningar som krävs för erkännande av OECM i svenska havsområden. Arbetet har främst inriktats på att vidareutveckla bedömningsflödet för prövning mot OECM-kriterierna samt att ta fram ett sammanhållet förslag till administrativ process för beredning, beslut och uppföljning, med tydliggjorda roller och ansvar. I arbetet har den gemensamma förståelsen av OECM-begreppet inom de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Oskar beaktats. Arbetet har genomförts i dialog med berörda kustlänsstyrelser och i samverkan med Naturvårdsverket

HaV:s samlade slutsats är att frågan om vilka områdesbaserade verksamheter eller åtgärder som kan utgöra OECM inte kan besvaras genom att generellt peka ut vissa verksamhets- eller åtgärdstyper. För att gå i linje med internationell och regional vägledning behöver erkännande av OECM:er i stället ske genom en kriteriebaserad, platsspecifik prövning från fall till fall. Den sammanlagda effekten ska vara tydligt nettopositiv för biologisk mångfald och den positiva effekten ska kunna säkerställas långsiktigt.

HaV bedömer att erkännande av OECM i akvatisk miljö kräver en nationellt samordnad beslutsordning. En sådan ordning skapar förutsättningar för likvärdig och transparent tillämpning av OECM-kriterierna, minskar risken för divergerande bedömningar och stärker rättssäkerheten i erkännandet. Bedömningarna förutsätter samtidigt fördjupad akvatisk expertis för att avgöra om en verksamhet eller åtgärd sammantaget ger en tydligt positiv och långsiktigt bestående effekt på biologisk mångfald. Det kräver ingående kunskap om arter, livsmiljöer och ekologiska processer samt om deras känslighet för olika påverkanstryck i respektive miljö. Mot denna bakgrund bedömer HaV att myndigheten bör ges det nationella ansvaret och ett formellt mandat att vägleda, pröva och fatta beslut om erkännande av akvatiska OECM:er (bilaga 1). Bedömningarna behöver genomföras i nära samverkan med berörda länsstyrelser och andra relevanta aktörer, så att lokal och regional kunskap tas till vara.

HaV har inom uppdraget tagit fram ett utkast till vägledning för identifiering och erkännande av marina OECM:er (bilaga 2). Vägledningen innehåller en administrativ process och ett bedömningsflöde samt underlag i form av bedömningsprotokoll och mall för överenskommelse. Vägledningen är framtagen som ett underlag för kommande tillämpning när mandat är på plats.

2 Uppdraget och dess beredning

2.1 Uppdragsbeskrivning

I regleringsbrevet för 2025 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten (HaV) följande uppdrag:

"Havs- och vattenmyndigheten ska redogöra för pågående arbete med OECM i svenska havsområden. Myndigheten ska även utreda vilka områdesbaserade bevarandeåtgärder som kan utgöra OECM samt utveckla och föreslå en

process för hur ett marint område kan erkännas som OECM och bidra till EU:s och internationella målsättningar om 30 procent skyddade marina områden till 2030. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 15 januari 2026."

HaV tolkar formuleringen "utreda vilka områdesbaserade bevarandeåtgärder som kan utgöra OECM" som att identifiera områdesbaserade verksamheter eller åtgärder som har en bevarandeeffekt för biologisk mångfald, även om det oftast inte är deras primära syfte. Det är denna typ av verksamheter/åtgärder som kan uppfylla definitionen av OECM:er enligt Konventionen om biologisk mångfald (CBD).

2.2 HaV:s tolkning av regeringsuppdraget och läsanvisning

Denna redovisning är en kopia till bilagorna och beskriver hur Havs- och vattenmyndigheten har tolkat och genomfört regeringsuppdraget. De huvudsakliga resultaten redovisas i kapitel 4. Mer detaljerade beskrivningar och underlag finns i bilaga 1 (Mandat) och bilaga 2 (Vägledning) med underbilagor.

HaV tolkar uppdraget som att redovisningen ska omfatta följande tre delar:

1. Redogöra för pågående arbete med OECM i svenska havsområden.

- HaV tolkar denna del som att beskriva det arbete som bedrivits inom uppdraget för att utveckla förståelse, struktur och förutsättningar för erkännanden av OECM i marin miljö. Detta redovisas i kapitel 4 samt i bilaga 2.

2. Utreda vilka områdesbaserade verksamheter eller åtgärder som kan utgöra OECM.

- HaV tolkar denna del som att analysera under vilka förutsättningar områdesbaserade verksamheter eller åtgärder kan uppfylla OECM-kriterierna, i enlighet med internationell och regional vägledning. Vägledningarna utgår från att prövningen behöver göras från fall till fall, eftersom åtgärder och regleringar bara ger bevarandeeffekt om de är relevanta för naturvärdena i det aktuella området. Detta utvecklas i kapitel 4 och konkretiseras i bilaga 2 genom ett praktiskt steg för steg förfarande, med stödmaterial i underbilagorna.

3. Utveckla och föreslå en process för hur ett marint område kan erkännas som OECM.

- HaV tolkar denna del som att ta fram ett sammanhållet förslag till hur erkännande av marina OECM kan hanteras administrativt, inklusive beredning, beslut och uppföljning samt tydlig ansvarsfördelning. Förslaget redovisas i kapitel 4 och konkretiseras i bilaga 2. Förutsättningar för mandat och nationell beslutsordning redovisas i bilaga 1.

2.3 Avgränsningar

Eftersom regeringsuppdraget avser OECM:er i marin miljö har HaV:s arbete fokuserat på den marina miljön. Denna redovisning (kappa) och utkastet till *Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö* (bilaga 2) är därför i nuläget helt marina.

Samtidigt ansvarar HaV för både marina och limniska miljöer. Mot den bakgrunden är *Promemoria: Mandat för att erkänna OECM:er i akvatisk miljö* (bilaga 1) utformad akvatiskt, dvs. den omfattar både marina och limniska OECM:er.

Utkastet till *Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö* (bilaga 2) kan, med mindre anpassningar och kompletteringar, breddas till akvatisk tillämpning: bedömningsflödet är i grunden tillämpligt i samtliga akvatiska miljöer och kan kompletteras med limniska exempel och underlag (arter, livsmiljöer, hydromorfologi och relevanta påverkanstryck).

2.4 Förankring

HaV har hämtat in synpunkter från kustlänsstyrelserna och SLU Artdatabanken samt haft regelbundna avstämningar med Naturvårdsverket. HaV har även fört dialog i internationella forum (Helcom, Oskar, FAO). Vägledningen har tagits fram med särskilt beaktande av arbetet inom Helcom, där Sverige medverkat i att ta fram en gemensam förståelse för OECM-kriterier och ett beslutsträd.

Under 2024 och 2025 har arbetet med processen, vägledningen och alla dess komponenter som bedömningsflöde och bedömningsstöd presenterats, testats, utvecklats samt diskuterats i nära dialog med kustlänsstyrelsernas handläggare för marint områdesskydd. Återkopplingen har dokumenterats och beaktats i det fortsatta arbetet med vägledningen och denna redovisning.

3 Utgångspunkter och ramar

3.1 Internationella åtaganden

Sverige har genom konventionen om biologisk mångfald (CBD)¹ och EU:s biodiversitetsstrategi för 2030² förbundit sig att bidra till att minst 30 procent av havsmiljön är skyddad till år 2030. För att uppnå detta mål räknas både formellt skyddade områden³ och andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM:er). OECM:er är ett kompletterande verktyg som kan bidra till ett mer representativt och sammanhängande nätverk av skyddade områden.

3.2 Definition av OECM enligt CBD

Begreppet OECM (Other Effective area-based Conservation Measure) definierades formellt i CBD COP14, beslut 14/8 (2018)⁴ som:

“A geographically defined area other than a Protected Area, which is governed and managed in ways that achieve positive and sustained long-term outcomes for the in-situ conservation of biodiversity, with associated ecosystem functions and services and where applicable, cultural, spiritual, socio-economic, and other locally relevant values.”

¹ Konventionen om biologisk mångfald (2022). Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Decision 15/4, COP15, Montréal. <https://www.cbd.int/article/cop15-final-text-kunming-montreal-gbf-221222>

² Europeiska kommissionen (2020). EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Återställa naturen i vårt liv. COM (2020) 380 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380>

³ I Sverige inkluderas följande skyddsformer i formella skyddade områden i marin miljö: Naturreservat, nationalparker, naturvårdsområden, biotopskyddsområden och djur- och växtskyddsområden med syften och föreskrifter kopplade till den marina miljön, Natura 2000-områden med utpekade marina naturtyper 1110–1180, 1610–1620, 1650 och 8330 (SCI) samt de marina arterna 1351, 1364, 1365 och 1938 (tumlar och de tre sälarterna) samt Natura 2000-områden för fåglar i marin miljö (SPA).

⁴ CBD COP14 (2018). Decision 14/8: Protected areas and other effective area-based conservation measures. Secretariat of the Convention on Biological Diversity. <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-08-en.pdf>

Definitionen är avsiktligt bred: OECM:er fångar upp områden där bevarandet av biologisk mångfald sker som en integrerad del eller positiv bieffekt av annan verksamhet, snarare än som primärt syfte. I samma beslut (CBD COP14, beslut 14/8, 2018⁴) ger annex III vetenskapliga och tekniska råd för OECM:er (bl.a. vägledande principer, kännetecken och kriterier för identifiering); styrningsfrågor behandlas i annex II, och rapportering hanteras i beslutets operativa del.³

Efter COP14 och beslut 14/8 har den praktiska tillämpningen ytterligare konkretiserats genom vägledning från IUCN⁵ och FAO⁶, samt i regional kontext genom Helcoms gemensamma förståelse av OECM-kriterier⁷ och Ospars regionala vägledning för Nordostatlanten, som tolkar CBD-kriterierna regionalt och ger praktiskt stöd för identifiering, erkännande och rapportering⁸. Dessa vägledningar ligger till grund för HaV:s arbete.

3.3 Principer i arbetet med OECM

I arbetet med att identifiera och erkänna OECM:er finns tre principer som är särskilt viktiga: bedömning från fall till fall, positiv påverkan på biologisk mångfald, samt långsiktighet. Principerna vilar på CBD COP14, beslut 14/8 (annex III)³, fördjupas i IUCN:s vägledning⁴ och återspeglas i EU:s arbete (bl.a. Biodiversitetsstrategin 2030⁹ och EEA:s/NatDA-ram för rapportering¹⁰). Regionalt tolkas och tillämpas de av Helcom⁶ och Ospar⁷, och för fiske finns en sektorsspecifik fördjupning från FAO¹¹.

Principerna utvecklas mer utförligt i bilaga 2 (Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö). I det följande sammanfattas vad principerna innebär och varför de är centrala vid bedömning av OECM:er i marin miljö.

3.3.1 Från fall till fall

Erkännande av OECM:er bör inte baseras generellt på åtgärds- eller verksamhetstyp i sig, utan på en platsspecifik bedömning av om förvaltning och reglering faktiskt levererar varaktiga bevarandeeffekter för de arter och livsmiljöer som finns i området. I marin miljö varierar förutsättningarna ofta starkt, till exempel ljusförhållanden, syresättning och förekomst av arter och livsmiljöer. Detta innebär att schabloniserade antaganden om att en viss åtgärds- eller verksamhetstyp normalt ger OECM-relevant bevarandeeffekt riskerar att bli missvisande. En åtgärd eller en reglering ger inte per automatik positiv effekt på biologisk mångfald utan behöver vara relevant för platsens naturvärden och påverkanstryck. En bedömning från fall till fall stärker

⁵ IUCN WCPA (2019). Guidelines for Recognising and Reporting Other Effective Area-based Conservation Measures. IUCN World Commission on Protected Areas. <https://portals.iucn.org/library/node/49065>

⁶ FAO (2022). A handbook for identifying, evaluating and reporting other effective area-based conservation measures (OECMs) in marine fisheries. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. ISBN 978-92-5-137359-0. Fulltext: <https://openknowledge.fao.org/handle/20.500.14283/cc3307en>

⁷ HELCOM (2023). Regional common understanding of the OECM criteria and potential OECM identification tree. Baltic Marine Environment Protection Commission – HELCOM. <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2023/06/Regional-common-understanding-of-the-OECM-criteria-and-potential-OECM-identification-tree.pdf>

⁸ OSPAR Commission (2025). OSPAR guidance on identifying and recognising Other Effective Area-Based Conservation Measures (OECMs) in the North-East Atlantic (OSPAR Agreement 2025-07e). OSPAR Commission. <https://www.ospar.org/work-areas/bdc/marine-protected-areas/other-effective-area-based-conservation-measures>

⁹ Europeiska kommissionen (2020). EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Återställa naturen i vårt liv. COM (2020) 380 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380>

¹⁰ Eionet/EEA (2023). CDDA data collection 2023 (nu: NatDA). Eionet/European Environment Agency. Anger att OECM kan rapporteras via kategori B i NatDA (tidigare CDDA). <https://www.eionet.europa.eu/news/cdda-data-collection-2023>

¹¹ FAO (2022). A handbook for identifying, evaluating and reporting other effective area-based conservation measures (OECMs) in marine fisheries. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. ISBN 978-92-5-137359-0. Fulltext: <https://openknowledge.fao.org/handle/20.500.14283/cc3307en>

också kvaliteten i nätverket genom att erkännanden fokuserar på områden där bevarandeeffekten kan visas och där erkännandet ger ett reellt tillskott. Principen betonas i internationell vägledning (CBD¹²/IUCN¹³) och förordas i FAO:s handbok om OECM för fiske¹¹ samt i regional vägledning från Helcom¹⁴ och Oskar¹⁵.

3.3.2 Positiv påverkan på biologisk mångfald

För erkännande krävs att den sammanlagda effekten är tydligt positiv för biologisk mångfald (nettopositiv). Detta gäller särskilt för arter och livsmiljöer som är prioriterade, till exempel för att de bidrar väsentligt till den biologiska mångfalden, är hotade eller rödlistade, fyller viktiga ekologiska funktioner eller upprätthåller ekosystemtjänster.

Kravet följer direkt av CBD:s definition¹² av OECM:er och kriterierna i annex III och utvecklas vidare i IUCN:s⁹ och FAO:s vägledningar¹⁰. Regionalt anknyter Helcom¹¹ och Oskar¹² till samma inriktning. Samlat innebär detta att bedömningen behöver visa att åtgärderna förebygger, minskar eller hanterar relevanta hot på ett sätt som ger påvisbara positiva utfall för biologisk mångfald.

3.3.3 Långsiktighet

För att ett område ska kunna erkännas som OECM måste den positiva effekten på biologisk mångfald bestå över tid. Kravet följer CBD:s definition och kriterier⁸, understryks av IUCN⁹ och speglas i EU:s inriktning mot ett representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk till 2030¹⁵. Syftet är att erkännandet ska bidra kvalitativt till nätverket och inte ge tillfälliga vinster.

Eftersom OECM:er inte är formellt skyddade områden behöver långsiktigheten ofta säkras med andra mekanismer, till exempel beslut och rättsliga regleringar, förvaltnings-/skötselplaner samt avtal eller överenskommelser. Uppföljning har här en stödjande roll genom att visa om den positiva effekten består och ge underlag för att vid behov justera styrningen. Uppföljning i sig skapar dock inte långsiktighet om den inte kopplas till styrmedel och en ordning för hantering av förändrade förutsättningar.

I regional tillämpning betonar Helcom att varaktighet ska kunna påvisas över tid genom ändamålsenlig styrning, förvaltning och uppföljning¹⁶, medan Oskar kräver att bevarandeeffekter kan upprätthållas genom bestående reglering eller förvaltning samt regelbunden uppföljning och översyn¹⁷. Vad som avses med "tillräckligt lång tid", vilka mekanismer som kan användas och hur

¹² CBD COP14 (2018). Decision 14/8: Protected areas and other effective area-based conservation measures. Secretariat of the Convention on Biological Diversity. Definitionen finns i operativ punkt 2. <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-08-en.pdf>

¹³ IUCN WCPA (2019). Guidelines for Recognising and Reporting Other Effective Area-based Conservation Measures. IUCN World Commission on Protected Areas. <https://portals.iucn.org/library/node/49065>

¹⁴ HELCOM (2023). Regional common understanding of the OECM criteria and potential OECM identification tree. Baltic Marine Environment Protection Commission – HELCOM. <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2023/06/Regional-common-understanding-of-the-OECM-criteria-and-potential-OECM-identification-tree.pdf>

¹⁵ OSPAR Commission (2025). OSPAR guidance on identifying and recognising Other Effective Area-Based Conservation Measures (OECMs) in the North-East Atlantic (OSPAR Agreement 2025-07e). OSPAR Commission. <https://www.ospar.org/work-areas/bdc/marine-protected-areas/other-effective-area-based-conservation-measures>

¹⁶ HELCOM (2023). Regional common understanding of the OECM criteria and potential OECM identification tree. Baltic Marine Environment Protection Commission – HELCOM. <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2023/06/Regional-common-understanding-of-the-OECM-criteria-and-potential-OECM-identification-tree.pdf>

¹⁷ OSPAR Commission (2025). OSPAR guidance on identifying and recognising Other Effective Area-Based Conservation Measures (OECMs) in the North-East Atlantic (OSPAR Agreement 2025-07e). OSPAR Commission. <https://www.ospar.org/work-areas/bdc/marine-protected-areas/other-effective-area-based-conservation-measures>

en ny bedömning hanteras utvecklas i avsnitt 5.2 samt i Bilaga 2 (Vägledningen om OECM:er i marin miljö).

3.4 Internationella vägledningar

För tolkning och praktisk tillämpning av OECM-kriterierna finns global och regional vägledning som utgår från CBD:s beslut 14/8, annex III (kriterier A–D).¹⁸ Vägledningarna tydliggör att OECM:er inte är formellt skyddade områden, att de ska ge långsiktiga och faktiska positiva effekter för biologisk mångfald och att andra värden kan beaktas om de stödjer naturvården.

3.4.1 CBD – Convention on Biological Diversity (Konventionen om biologisk mångfald)

CBD:s vetenskapliga och tekniska råd i annex III till COP14-beslut 14/8 (2018) ger den formella, globala vägledningen om hur OECM-kriterierna ska tolkas och tillämpas (flexibelt och från fall till fall) och utgör därmed grund för erkännande och rapportering.

3.4.2 IUCN – International Union for Conservation of Nature (Internationella naturvårdsunionen)

IUCN WCPA (2019)¹⁹ konkretiserar CBD-kriterierna och anger hur OECM:er ska identifieras och dokumenteras plats- och kontextspecifikt, dvs. från fall till fall, med fokus på faktiska (inte bara teoretiska) bevarandeeffekter och stabil styrning/förvaltning för långsiktighet. Detta ligger i linje med CBD 14/8, som säger att råden ska tillämpas flexibelt och från fall till fall, och återspeglas i senare IUCN-material, bl.a. Good Practice Guidelines (2024)²⁰ och rapporten OECMs in Europe (2024)²¹, som betonar platsspecifikt, fall-till-fall-tillämpning.

3.4.3 FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations (FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation)

FAO:s handbok om OECM inom marint fiske (2022)²² är den första sektorsspecifika vägledningen. Den bygger på CBD-kriterierna men anpassar dem till fiskeförvaltning, och förklarar att regleringar i fisket (t.ex. förbud mot bottentrålning) kan utgöra OECM om de ger varaktig bevarandeeffekt. Det är utfallet och inte syftet som avgör. Handboken beskriver en stegvis metodik (screening → fullt underlag → erkännande/rapportering).

¹⁸ CBD COP14 (2018). Decision 14/8: Protected areas and other effective area-based conservation measures. Secretariat of the Convention on Biological Diversity. Definitionen finns i operativ punkt 2. <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-08-en.pdf>

¹⁹ IUCN WCPA (2019). Guidelines for Recognising and Reporting Other Effective Area-based Conservation Measures. IUCN World Commission on Protected Areas. <https://portals.iucn.org/library/node/49065>

²⁰ IUCN WCPA (2024). Guidance on other effective area-based conservation measures (OECMs). IUCN WCPA Good Practice Series No. 36. Gland: IUCN. <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/GPG-036-En.pdf>

²¹ IUCN (2024). OECMs in Europe: The way forward. IUCN WCPA Issues Paper Series No. 1. Gland: IUCN. <https://iucn.org/sites/default/files/2024-05/oecms-in-europe-final.pdf>

²² FAO (2022). A handbook for identifying, evaluating and reporting other effective area-based conservation measures (OECMs) in marine fisheries. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. ISBN 978-92-5-137359-0. Fulltext: <https://openknowledge.fao.org/handle/20.500.14283/cc3307en>

3.4.4 Helcom – Baltic Marine Environment Protection Commission (Helsinki Commission, Helsingforskommissionen)

Helcoms regionala "common understanding" och beslutsträd²³ tolkar CBD-kriterierna för Östersjön och gör det möjligt att plats- och kontextspecifikt avgöra om ett område kan vara ett OECM. Tyngdpunkten ligger på bedömning från fall till fall och att varaktiga effekter ska kunna visas och följas upp.

3.4.5 OSPAR – Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic (Ospar-konventionen, konventionen om skydd av den marina miljön i Nordostatlanten)

Ospars regionala vägledning (2025)²⁴ för Nordostatlanten konkretiserar CBD-kriterierna för regionen och säkerställer en konsekvent metod för identifiering, erkännande och rapportering. Den betonar bl.a. krav på långsiktigt upprätthållbara bevarandeeffekter genom bestående förvaltning och uppföljning.

3.4.6 NEAFC – North-East Atlantic Fisheries Commission (Nordostatlantiska fiskerikommissionen), exempel på tillämpning

Som konkret tillämpning rapporterade NEAFC 2025 som första regionala fiskeriförvaltningsorganisation (RFMO) en OECM på öppet hav till CBD, baserad på långvariga fiskeregleringar som skyddar känsliga djuphavsmiljöer (t.ex. svampar/koraller) från bottenrålning²⁵. Arbetet har skett utifrån CBD-kriterierna, FAO:s handbok och vetenskapligt underlag från Internationella havsforskningsrådet (Ices)^{26,27}, och illustrerar hur sektorsåtgärder kan erkännas när de levererar varaktiga, positiva utfall för biologisk mångfald. Sverige har medverkat i detta arbete inom EU och NEAFC.

Sammanfattningsvis ger alla dessa vägledningar en samstämmig syn: OECM:er är en funktionell status som uppnås när ett område, genom förvaltning och styrning, bidrar till bevarandet av biologisk mångfald över tid. CBD:s kriterier är grunden, men tillämpningen måste anpassas till varje sektors och regions ekologiska och institutionella förutsättningar.

²³ HELCOM (2023). Regional common understanding of the OECM criteria and potential OECM identification tree. Baltic Marine Environment Protection Commission – HELCOM. <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2023/06/Regional-common-understanding-of-the-OECM-criteria-and-potential-OECM-identification-tree.pdf>

²⁴ OSPAR Commission (2025). OSPAR guidance on identifying and recognising Other Effective Area-Based Conservation Measures (OECMs) in the North-East Atlantic (OSPAR Agreement 2025-07e). OSPAR Commission. <https://www.ospar.org/work-areas/bdc/marine-protected-areas/other-effective-area-based-conservation-measures>

²⁵ NEAFC (2025). The first RFMO to report an OECM to CBD / Press notice; OECM pages. North-East Atlantic Fisheries Commission. Press notice: <https://www.neafc.org/press/87813> OECM pages: <https://www.neafc.org/oecm>

²⁶ ICES special request advice: NEAFC request on Other Effective Area-Based Conservation Measures in relation to long-term biodiversity/ecosystem benefits of NEAFC's closed areas and areas restricted to bottom fishing (replacing advice provided in October 2023) https://ices-library.figshare.com/articles/report/NEAFC_request_on_Other_Effective_Area-Based_Conservation_Measures_in_relation_to_long-term_biodiversity_ecosystem_benefits_of_NEAFC_s_closed_areas_and_areas_restricted_to_bottom_fishing_replacing_advice_provided_in_October_2023_/24827895?file=43677534

²⁷ ICES/IUCN-CEM FEG Workshop on testing OECM practices and strategies (WKTOPS) https://ices-library.figshare.com/articles/report/ICES_IUCN-CEM_FEG_Workshop_on_Testing_OECM_Practices_and_Strategies_WKTOPS_/18621746?file=37052161

3.5 Processer och beslutande organ²⁸ i andra länder

Utöver vägledningarna är det relevant att studera hur olika länder har organiserat beslutande organ och administrativa processer för erkännande av marina OECM:er. Erfarenheterna från andra länders processer ger viktiga lärdomar för Sverige, där en administrativ process nu behöver etableras i marina, så väl som limniska, miljöer. Mönstret för de länder som har etablerat processer för hur OECM:er identifieras, bedöms och erkänns är att:

- ett specialiserat nationellt organ fattar beslut om erkännande,
- beredning och underlag tas ofta fram i samverkan med sektorsmyndigheter, forskningsinstitut och regionala aktörer,

Nedan ges korta exempel från fyra länder som har konkretiserat hur identifieringen och erkännandet av OECM:er ska ske. De fyra länderna valdes som illustrativa fall eftersom de dels har tydliga processer och dels representerar de olika typer av processer för OECM-erkännande. Detta sammanfattas också i tabell 1.

Kanada använder en administrativ process där det federala havs- och fiskeridepartementet (Fisheries and Oceans Canada, DFO) tillämpar vägledning och standarder för att erkänna marina OECM:er (bl.a. "marine refuges"). Kanada meddelade nya standarder 2019²⁹, tog fram särskild vägledning för att erkänna marina OECM:er 2022³⁰ och fastställde 2023³¹ en nationell skyddsstandard för federala marina skyddade områden.

Finland har utvecklat en nationell modell där Miljöministeriet ansvarar för att fastställa och rapportera OECM:er. En nationell rapport från Miljöministeriet (2022)³² rekommenderar att OECM:er som uppfyller kriterierna fastställs av Miljöministeriet. Underlag och beredning tas fram med stöd av de nationella expertmyndigheterna, framför allt Finlands miljöcentral (SYKE) och Naturresursinstitutet (Luke), samt av Metsähallitus som förvaltar statens mark- och vattenområden och ofta är en central aktör i att ta fram konkreta områdesförslag. Ett kännetecken i Finlands modell är att uppföljning av biologisk mångfald är ett krav för erkännande. Om uppföljning saknas behöver den etableras, annars kan området inte godkännas som OECM.³³

Taiwan har valt att förankra arbetet med områdesskydd till havs, inklusive erkännande av marina OECM:er, i lagstiftning. Den nya Marine Conservation Act (2024)³⁴ ger en juridisk grund för att stärka skyddet av marina ekosystem och förvaltningen av marina skyddade områden, bland annat genom befogenheter att inrätta skyddszoner och besluta om restriktioner för verksamheter. Lagen och dess tillämpning kopplas till Ocean Affairs Council (OAC) som central ansvarig på

²⁸ I detta avsnitt används beslutande organ som samlingsbegrepp för behörig myndighet eller motsvarande instans (t.ex. ministerium, sektorsorgan eller regionalt råd). När svensk ordning avses används beslutande myndighet.

²⁹ Government of Canada (2019). Backgrounder: New standards to protect Canada's oceans. <https://www.canada.ca/en/fisheries-oceans/news/2019/04/backgrounder-new-standards-to-protect-canadas-oceans.html>

³⁰ Fisheries and Oceans Canada (2022). Guidance for Recognizing Marine OECMs. <https://www.dfo-mpo.gc.ca/oceans/conservation/oecm-amec/index-eng.html>

³¹ Fisheries and Oceans Canada (2023). Federal Marine Protected Areas – Protection Standard. <https://www.dfo-mpo.gc.ca/oceans/mpa-zpm/protection-standard-norme-protection-eng.html>

³² Ympäristöministeriö (2022). Suojelualueverkoston tukevat luonnon monimuotoisuutta turvaavat alueet Suomessa: OECM-työryhmän ehdotus. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/11111/12063>

³³ Finland – Pågående nationellt genomförande (översikt). Metsähallitus, Monimuotoisuutta tukevat alueet (OECM). <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/monimuotoisuutta-tukevat-alueet/>

³⁴ Executive Yuan, Taiwan (2024). Marine Conservation Act (major policies detail). <https://english.ey.gov.tw/News3/9E5540D592A5FECD/aa15bed5-4e21-4eda-a3c6-2e490e8ba981>

regeringsnära nivå, medan Ocean Conservation Administration (OCA), en underlydande myndighet inom OAC, ansvarar för den praktiska beredningen och genomförandet av bevarande till havs.

Sydafrika håller på att bygga upp ett nationellt system för OECM. Regeringen har slagit fast inriktningen i ett policydokument (White Paper on Conservation and Sustainable Use of South Africa's Biodiversity, 2023)³⁵, och arbetar med ny lagstiftning (utkast 2024)³⁶ där OECM definieras. I lagutkastet får ministern befogenhet att ta fram nationella normer och standarder som kan ange vilka krav som ska gälla (t.ex. varaktighet, uppföljning och styrning). Sydafrika tog 2025 bort tidigare rapporterade OECM från den globala databasen i väntan på godkända normer/standarder och formell kriteriebedömning, med möjlighet att återrapporteras senare. Lärdomen är att tydliga nationella regler och central kvalitetssäkring är viktiga för att undvika omtag och för att säkerställa likvärdig bedömning.

Tabell 1 sammanfattar hur fyra länder valt att organisera mandat och beredning för erkännande av OECM:er i marin miljö. De svenska motsvarigheterna som anges är ungefärliga, eftersom ansvarsfördelningen skiljer sig åt. I Sverige är ansvaret på miljöområdet fördelat mellan två centrala miljömyndigheter. Havs- och vattenmyndigheten (akvatiska miljöer) och Naturvårdsverket (landmiljöer), medan uppgifter som i till exempel Finland ligger hos Miljöministeriet (miljödepartementet) i stället samlas hos Havs- och vattenmyndigheten i Sverige.

Land	Beslut*	Beredning
Kanada	Department of Fisheries and Oceans (DFO) → motsv. HaV	DFO + provinser/territorier + urfolk
Finland	Miljöministeriet → motsv. KN-dep	Metsähallitus + Syke (miljöcentral) + Luke (naturresursinstitut)
Taiwan	Ocean Affairs Council (OAC) → motsv. KN-dep	Ocean Conservation Administration (OCA) enligt lagstadgad process
Sydafrika	Department of Forestry, Fisheries and the Environment (DFFE; nationell ram och validering) → motsv. KN-dep	DFFE + sektorsmyndigheter/provins

* Angiven 'beslutsnivå' avser i första hand nationell validering/erkännande för rapportering som OECM; detaljer kan variera mellan fall och i vissa länder är systemet under utveckling.

3.6 Internationellt rapporterade OECM:er

Protected Planet samlar data om skyddade områden och andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM) globalt. Webbplatsen omfattar "World Database on Protected Areas (WDPA)", "World Database on OECM:er (WD-OECM)" samt "Global Database on Protected Area Management Effectiveness (GD-PAME)" Länk till interaktiva kartor: [Explore the World's Protected Areas](#)

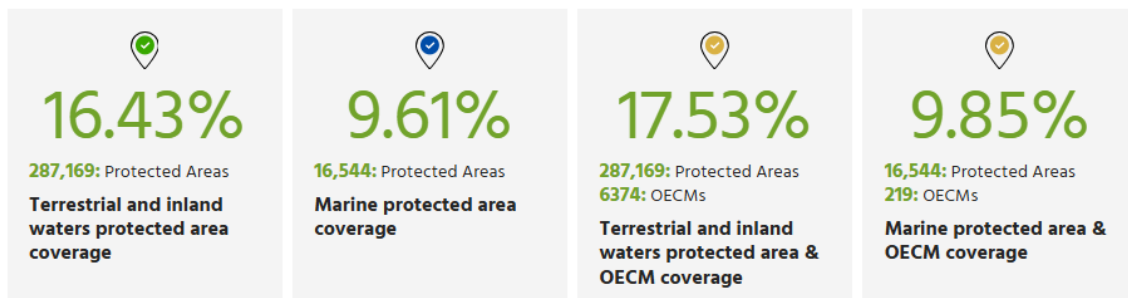
Global statistik och kartor över inrapporterade skyddade områden och OECM:er visar att 9,85 % av världens havsområden har ett skydd och bidrar till internationella åtagande (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, Target 3). Siffrorna nedan visar att det globalt är långt från att uppnå målsättningen om 30 % skydd av såväl land som marina värdefulla miljöer till år 2030. Dessutom behöver nätverket och andra kvalitetsaspekter av skyddade områden tillgodoses.

³⁵ White Paper on Conservation and Sustainable Use of South Africa's Biodiversity (2023)

Government Gazette No. 48785 (14 June 2023), Department of Forestry, Fisheries and the Environment.

https://www.dffe.gov.za/sites/default/files/legislation/2023-09/sab_whitepaper.biodiversitysustainableuse_g48785gon3537.pdf

³⁶ Department of Forestry, Fisheries and the Environment, South Africa (2024). Draft National Environmental Management: Biodiversity Bill (for public comment). https://www.dffe.gov.za/legislation/gazetted_notices/draft2024nem.biodiversitybill

Statistics updated: Aug 2025 [Download latest global statistics](#)

I världen har 219 marina OECD:er rapporterats in från följande sex länder (i tillägg har organisationer rapporterat några av de totalt 219 OECD:erna):

- Kanada
- Colombia
- Japan
- Marocko
- Oman
- Filippinerna

- Terrestra skyddade områden
- Marina skyddade områden
- OECD:er

För tillfället har inga OECD:er i marin miljö rapporterats in från Europa (augusti 2025).

Kanada – pionjär i arbetet med marina OECD:er

Kanada var ett av de första länderna som pekade ut OECD:er. De marina OECD:er som har pekats ut (orange områden på kartan nedan) är till största del områden som har någon typ av

restriktioner för fiske samt områden med höga bevarandevärden som av olika anledningar inte skyddats eller planerar att skyddas som formellt marina skyddade områden (MPA).

Filippinerna – kustnära OECM:er med lokal förvaltning

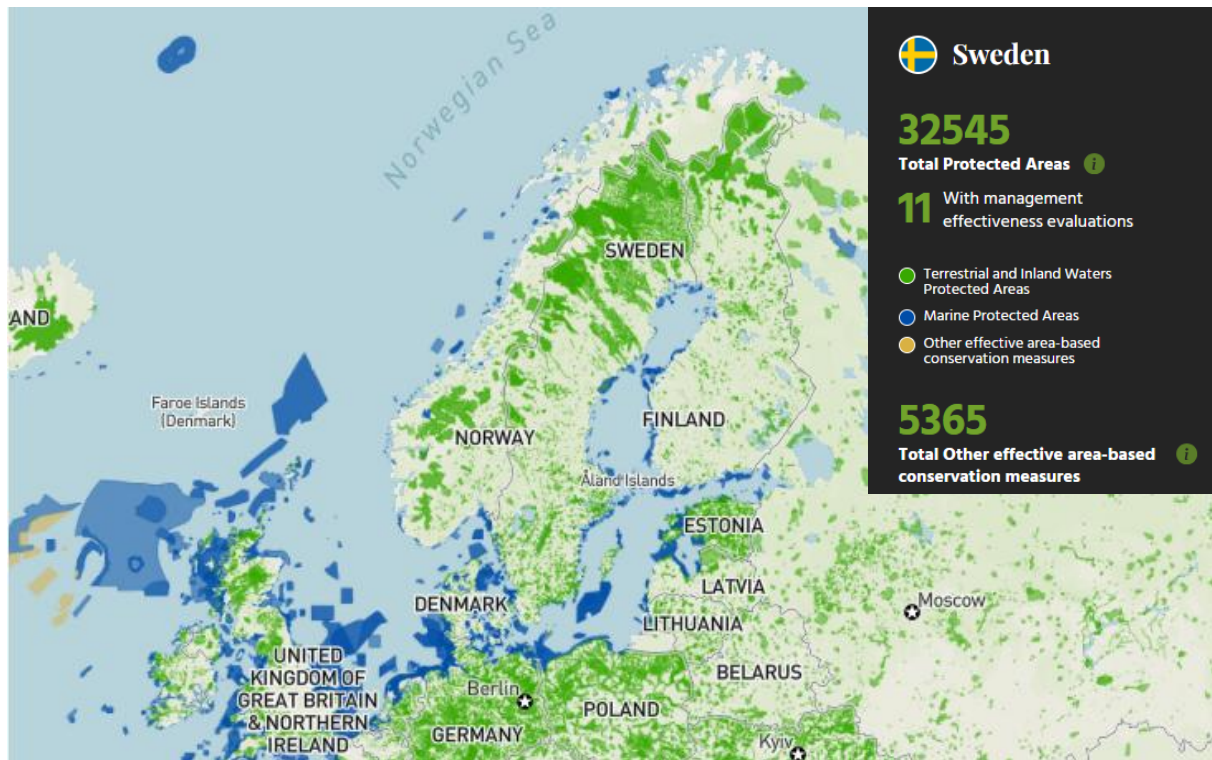
Filippinerna är det land i Asien som har rapporterat in flest OECM:er och de flesta av dem ligger i marin miljö. De inrapporterade områdena utgörs av exempelvis våtmarker, mangroveskogar och grottor med en lokal förvaltning i samarbete med eller enbart av lokala kustsamhällen. På kartan nedan visas marina skyddade områden (blå) samt OECM:er (orange).

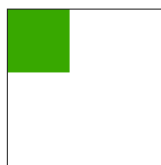
3.7 Sverige, Helcom och Ospar

För Sveriges del har det ännu inte rapporterats några OECM:er i marin miljö, men det är värt att notera att Sverige har rapporterat flest antal OECM:er i världen i landmiljö. Naturvårdsverket ansvarar för rapportering av OECM och utgår från Europeiska miljöbyråns (EEA) instruktion samt CBD:s vägledning. Naturvårdsverket påbörjade rapportering av OECM:er 2022 genom en dialog med de största markägarna om att rapportera deras mest värdefulla skogar som sedan tidigare inventerats och dokumenterats på områdesnivå. Myndigheten vägleder uppgiftslämnaren i att ta fram relevanta områden men gör normalt ingen ny individuell bedömning på områdesnivå. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har en kontinuerlig dialog för kunskapsutbyte och

insikter om olika förutsättningar i processerna. Naturvårdsverket har hittills haft möjlighet att rapportera 123 000 hektar vilket motsvarar knappt 0,08 % av de landmiljöer som rapporterats globalt.

Terrestrial and inland waters protected area & OECM coverage

15.7%

Coverage

70,736km²

Land area covered

450,602km²

Total land area

14.50%

6th National Report coverage

PAME

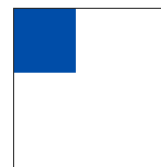
2.35%

With management effectiveness evaluations

10,569km²

Areas assessed

Marine protected area & OECM coverage

16.05%

Coverage

24,945km²

Marine and coastal area covered

155,377km²

Total marine and coastal area

10.00%

6th National Report coverage

PAME

0.72%

With management effectiveness evaluations

1,112km²

Areas assessed

Figur 1. Källa: <https://www.protectedplanet.net/country/SWE>

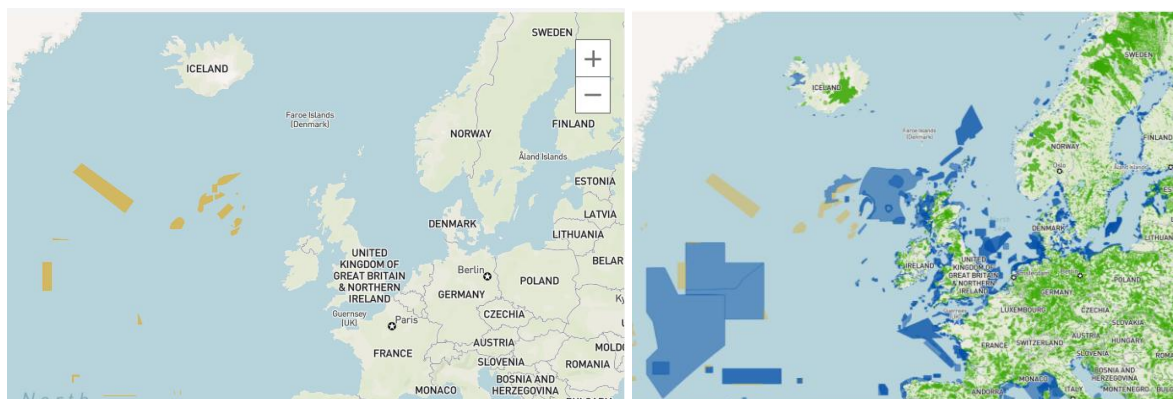
Helcom-området

Tyskland har inga erkända OECM:er och ingen tydlig pågående process kring verktyget. Finland har rapporterat OECM:er i terrester miljö och börjat utvärdera områden i marin miljö samt har

utvecklat en nationell process för utvärdering av områden. Polen har ännu inte erkänt några marina OECM:er, inte heller övriga länder inom Helcom.

Ospar-området

Länderna inom Ospar har inte rapporterat något marint OECM (augusti 2025). Men Ospar har samverkat med Nordostatlantiska fiskerikommissionen (NEAFC) för att erkänna och rapportera NEAFC Anti-Altair seamount som OECM med skydd från bottentrålning.

NEAFC Anti-Altair seamount. Området som ligger på internationellt vatten (BBNJ) har rapporterats som OECM och består av flera mindre områden (orange) som är skyddade från fiske vid botten för att skydda sårbara marina ekosystem. Blå områden i kartan till höger visar marina skyddade områden. Källa: [Explore the World's Protected Areas](#)

4 HaV:s slutsatser inom ramen för regeringsuppdraget

4.1 Pågående arbete med OECM i svenska havsområden

Frågan om OECM:er i akvatisk miljö har under senare år behandlats i internationella, regionala och nationella sammanhang. I Sverige har arbetet före detta regeringsuppdrag främst varit inriktat på att utveckla en gemensam förståelse för begreppet OECM och dess möjliga tillämpning i akvatiska miljöer. Arbetet har i huvudsak rört begrepp, principer och övergripande bedömningslogik.

Bedömning av bevarandeeffekter och tillämpning av OECM-kriterier har successivt utvecklats, bland annat genom arbete med ett bedömningsflöde. Frågor om hur ett erkännande av OECM skulle kunna hanteras administrativt, inklusive ansvarsfördelning och mandat, har berörts i tidigare diskussioner, exempelvis i länens förvaltningsråd för marint områdesskydd. Däremot har dessa diskussioner inte lett till ett samlat eller formaliserat arbetssätt för hur ett marint område kan erkännas som OECM.

Att inga marina områden hittills erkänts som OECM i Sverige ska ses mot bakgrund av att en samlad struktur för bedömning, beslut och långsiktig uppföljning tidigare saknats. Arbetet har därför huvudsakligen haft karaktären av förberedande analys och metodutveckling, snarare än faktisk tillämpning.

Inom ramen för detta regeringsuppdrag har HaV haft i uppdrag att samla och vidareutveckla det pågående arbetet för att skapa de strukturella och administrativa förutsättningar som krävs för ett framtida erkännande av OECM i svenska havsområden. Arbetet har inriktats på att strukturera och konkretisera tidigare utvecklade principer samt att tydliggöra hur internationella kriterier kan tillämpas i en svensk marin kontext.

En central del av arbetet inom uppdraget har varit att vidareutveckla och systematisera bedömningsflödet för bedömning av om ett område uppfyller kriterierna för OECM. Parallellt har HaV inom ramen för uppdraget haft möjlighet att ta fram ett sammanhållet förslag till administrativ process för hur ett marint område kan erkännas som OECM, inklusive beredning, beslut och uppföljning. Detta har inneburit att roller, ansvar och arbetsgångar har kunnat tydliggöras och sammanföras i ett gemensamt processförslag, på ett sätt som tidigare saknats.

Arbetet inom uppdraget har genomförts i dialog med berörda kustlänsstyrelser och i samverkan med Naturvårdsverket. HaV har även deltagit i internationella och regionala sammanhang, bland annat inom Helcom, där gemensamma tolkningar av OECM-kriterier i marin miljö har utvecklats. Dessa regionala diskussioner har utgjort ett viktigt underlag, men har inom uppdraget omsatts i ett svenskt sammanhang med fokus på nationell tillämpning och förvaltningsstruktur.

Som en del av uppdraget har HaV även tagit fram och sammanställt underlag om områdesbaserade verksamheter och åtgärder som, beroende på platsens naturvärden och hur de förvaltas, kan ha potential att bidra till bevarande av biologisk mångfald. Underlagen har använts som illustrativt stöd för att tillämpa OECM-kriterierna, men utgör inte i sig ställningstaganden om vilka områden som bör erkännas som OECM.

Inom detta regeringsuppdrag har frågan om vilket nationellt mandat som krävs för att erkänna OECM i akvatiska miljöer för första gången analyserats samlat. Mandatfrågan har tidigare diskuterats, men har inte varit föremål för uttrycklig och samlad analys. Arbetet inom uppdraget har därmed skapat förutsättningar för att gå från förberedande arbete till faktisk tillämpning av OECM i svenska havsområden.

Det arbete som redovisas i detta avsnitt utgör grunden för de slutsatser som presenteras i avsnitt 4.2 samt för HaV:s förslag till process för erkännande av marina OECM i avsnitt 4.3.

4.2 Vilka områdesbaserade verksamheter och åtgärder som kan utgöra OECM:er – HaV:s slutsatser

Regeringsuppdraget anger att HaV ska utreda vilka områdesbaserade bevarandeåtgärder som kan utgöra andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM). Inom ramen för uppdraget har HaV tolkat detta som att identifiera vilka typer av områdesbaserade verksamheter eller åtgärder som kan uppfylla kriterierna för OECM:er enligt Konventionen om biologisk mångfald (CBD)³⁷.

HaV:s samlade slutsats är att frågan inte kan besvaras genom att generellt peka ut vissa verksamhets- eller åtgärdstyper som OECM i sig. Varken internationell vägledning eller erfarenheter från andra länder stödjer en sådan schabloniserad ansats. I stället ska erkännande

³⁷ CBD COP14 (2018). Decision 14/8: Protected areas and other effective area-based conservation measures. Secretariat of the Convention on Biological Diversity. <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-08-en.pdf>

av OECM ske genom platsspecifika bedömningar från fall till fall, där den samlade effekten på biologisk mångfald i det enskilda området är avgörande.

Denna utgångspunkt är särskilt viktig i marin miljö, där förutsättningarna för biologisk mångfald varierar kraftigt mellan olika områden, bland annat till följd av skillnader i ljusförhållanden, syresättning, hydrografi samt förekomst av arter och livsmiljöer. En och samma verksamhet eller reglering kan därför ge tydligt positiva effekter i ett område, men begränsad eller ingen effekt i ett annat. En minskning av mänsklig påverkan innebär inte per automatik att biologisk mångfald gynnas; det krävs att relevanta naturvärden finns på platsen, eller har potential att finnas på platsen, och faktiskt påverkas positivt.

Mot denna bakgrund bedömer HaV att ett område endast kan erkännas som OECM om följande grundläggande förutsättningar är uppfyllda:

- området hyser relevanta arter och/eller livsmiljöer med betydelse för biologisk mångfald,
- den aktuella verksamheten, åtgärden eller regleringen bidrar till att relevanta påverkanstryck minskar eller hanteras på ett sätt som gynnar dessa naturvärden,
- den samlade effekten på biologisk mångfald bedöms vara tydligt nettopositiv, och
- den positiva effekten kan säkerställas över tid genom befintliga styrmedel och, vid behov, kompletterande överenskommelser och uppföljning.

Inom uppdraget har HaV därför valt att inte ta fram någon "godkänd lista" över verksamheter eller åtgärder som kan utgöra OECM. I stället har ett kriteriebaserat bedömningssätt utvecklats, som möjliggör prövning från fall till fall av olika typer av områdesbaserade verksamheter och åtgärder mot dessa förutsättningar. Bedömningssättet beskrivs närmare i Bilaga 2, Vägledning om identifiering och erkännande av OECM i marin miljö.

Som ett illustrativt stöd har ett indikativt underlag tagits fram med exempel på verksamheter och åtgärder som, beroende på platsens naturvärden och hur de förvaltas, kan ha potential att utgöra OECM (se Vägledningen om OECM:er i marin miljö, bilaga 2, och dess underbilaga 2.2). Underlaget utgör inte ett ställningstagande från HaV och kan inte användas fristående från en individuell prövning.

Bedömningen genomförs enligt ett strukturerat bedömningsflöde som säkerställer en enhetlig, transparent och rättssäker tillämpning. Se detaljerad beskrivning i Bilaga 2, Vägledning om OECM:er i marin miljö. Flödet sammanfattas i följande huvudfrågor:

1. 🛠 Vilken verksamhet eller åtgärd gäller det?
2. 🌐 Är verksamheten/åtgärden möjlig att avgränsa geografiskt?
3. 🕒 Är verksamheten/åtgärden pågående idag?
4. 🌱 Finns relevanta naturvärden i området?
5. 🌊 Vilka påverkansfaktorer finns i området?
6. 📉 Har verksamheten/åtgärden förändrat påverkanstrycket i området?
7. 🐟 Hur påverkas arter och livsmiljöer i området och av förändrat påverkanstryck?
8. ⚖️ Är den samlade effekten på biologisk mångfald, ekosystemtjänster och funktioner tydligt positiv?
9. 🔍 Kan den positiva effekten säkerställas långsiktigt?

Endast om samtliga bedömningssteg ger ett positivt utfall bedömer HaV att ett område kan erkännas som OECM. Bedömningen dokumenteras i ett särskilt bedömningsprotokoll (se Vägledningen om OECM:er i marin miljö, bilaga 2, och dess underbilaga 2.1), som utgör underlag för den samlade prövningen.

Sammanfattningsvis bedömer HaV, i linje med internationell vägledning av OECM:er, att frågan om vilka områdesbaserade verksamheter eller åtgärder som kan utgöra OECM måste hanteras genom en kriteriebaserad, platsspecifik prövning från fall till fall. Detta är en förutsättning för att erkända OECM ska bidra kvalitativt till ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden och OECM i svenska havsområden, och för att minska risken för att områden utan reell naturvårdsnytta räknas in i arealmålet.

4.3 Process för erkännande av marina OECM:er – HaV:s förslag

Regeringsuppdraget anger att HaV ska utveckla och föreslå en process för hur ett marint område kan erkännas som ett OECM. Mot bakgrund av de slutsatser som redovisas i avsnitt 4.2, bedömer HaV att processen behöver säkerställa enhetlig tillämpning, rättssäkerhet och tillräcklig kvalitet i bedömningarna. Samtidigt behöver regional och sektorsspecifik kunskap tas till vara i beredningen.

HaV föreslår därför en process som består av två nära sammanlänkade delar:

1. en administrativ process för beredning, beslut och uppföljning, och
2. ett kriteriebaserat bedömningsflöde för granskning av om ett område uppfyller kriterierna för OECM.

Den samlade processen, inklusive bedömningsflöde samt roller och ansvar i handläggningen, beskrivs närmare i Bilaga 2, Vägledning om identifiering och erkännande av OECM i marin miljö.

4.3.1 Nationell samordning och ansvar för erkännande

HaV föreslår att erkännande av marina OECM:er sker genom en nationellt samordnad process där HaV ansvarar för vägledning, samlad prövning och beslut. En nationell beslutspunkt ger förutsättningar för likvärdig och transparent tillämpning av kriterier och rapporteringskrav samt minskar risken för divergerande bedömningar. Bedömningarna förutsätter samtidigt fördjupad akvatisk sakkunskap och en sammanhållen nationell tolkning av kriterier och bedömningsprinciper. Underlag och beredning tas fram i samverkan med berörda länsstyrelser, sektorsmyndigheter och andra relevanta aktörer. För vidare beredning av frågor om mandat, beslutsordning och ansvarsfördelning hänvisas till avsnitt 5.1.1 samt promemorian *Mandat för att erkänna OECM:er i akvatisk miljö* (bilaga 1).

4.3.2 Processens huvudsakliga steg

Den föreslagna administrativa processen för erkännande av marina OECM omfattar i huvudsak följande moment:

1. Förslag

Förslag lämnas till HaV tillsammans med ett ifyllt bedömningsprotokoll och GIS-data. Förslagsställaren kan vara en sektorsmyndighet, länsstyrelse, kommun, verksamhetsutövare, HaV eller annan aktör.

2. Granskning

HaV granskar och vid behov utvecklar förslaget i dialog med berörda aktörer, bland annat förslagsställaren, berörda länsstyrelser och förvaltningsråd. HaV prövar förslaget mot kriterierna och tar fram beslutsunderlag. Vid behov genomförs ett remissförfarande för att få in synpunkter som kan utveckla förslaget ytterligare.

3. Beslut

HaV fattar beslut om erkännande av ett OECM. Vid behov fastställs en förvaltningsplan och en överenskommelse tecknas.

4. Uppföljning och rapportering

HaV rapporterar erkända OECM:er till Naturvårdsverket och säkerställer att uppföljning genomförs. Uppföljningen utförs i första hand av den aktör som har rådighet över området. OECM-status kan omprövas om kriterierna inte längre uppfylls.

Den praktiska tillämpningen av dessa steg, inklusive ansvarsfördelning och former för beredning, utvecklas i Bilaga 2, Vägledning om OECM:er i marin miljö. Det bedömningsprotokoll som används för att dokumentera prövningen redovisas i Vägledningens underbilaga 2.1.

4.3.3 Långsiktighet, uppföljning och överenskommelser

Eftersom ett OECM inte är ett formellt skyddat område behöver långsiktighet och uppföljning säkerställas genom befintliga styrmedel, etablerad förvaltning och vid behov en överenskommelse med berörd aktör (se även avsnitt 5.2 och underbilaga 2.3). Uppföljning ska ge underlag för att bedöma om den positiva effekten kvarstår och för att vid behov kunna ompröva OECM-status, exempelvis vid förändringar i styrning, aktiviteter eller naturvärden.

4.3.4 Samlad bedömning av processförslaget

HaV bedömer att den föreslagna processen skapar förutsättningar för att erkännande av marina OECM sker på ett rättssäkert, transparent och kvalitetssäkrat sätt, i linje med internationell vägledning. Processen kombinerar nationell samordning av bedömning och beslut med regional och sektorsspecifik kunskap i beredningen. Genom att besluten fattas av den myndighet som har särskild sakkunskap om akvatiska miljöer kan processen bidra till att endast områden med reell och långsiktigt säkerställd naturvårdsnytta erkänns som OECM.

Processen är samtidigt utformad för att vara proportionerlig och möjlig att tillämpa i praktiken. Den kan vid behov vidareutvecklas i takt med att erfarenheter av erkännande och uppföljning av marina OECM byggs upp.

4.4 Vägledning för identifiering och erkännande av marina OECM

Som en del av uppdraget har HaV tagit fram ett utkast till *Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö* (bilaga 2). Vägledningen beskriver ett arbetssätt för identifiering, bedömning och erkännande av områden som OECM:er. Den utgår från HaV:s förslag att myndigheten ges uppgiften att vägleda, bedöma och besluta om erkännande av akvatiska OECM:er på nationell nivå, i enlighet med promemorian (bilaga 1). Eftersom detta är en fråga för regeringen att besluta är vägledningen i nuläget att betrakta som ett utkast som vid behov kan justeras efter regeringens ställningstagande.

Vägledningen är framtagen som ett utkast inom ramen för uppdraget och är inte beslutad. Utkastet bygger på antagandet att HaV ges mandat att erkänna akvatiska OECM:er, vilket HaV bedömer som ett i sammanhanget icke-kontroversiellt ställningstagande till uppdragets inriktning.

Vägledningen syftar till enhetlig och rättssäker tillämpning och konkretiserar den föreslagna nationella strukturen genom två huvuddelar:

- **en administrativ process** för handläggning och beslut, och
- **ett bedömningsflöde** som tillämpar internationell vägledning (CBD/IUCN/FAO/EU/Helcom/Ospar) och bygger på bedömning från fall till fall samt krav på nettopositiv bevarandeeffekt.

Även om beslut om erkännande föreslås fattas nationellt av Havs- och vattenmyndigheten, bygger bedömningarna på underlag och granskning i dialog med förslagsställare och berörda länsstyrelser. Detta möjliggör en enhetlig och rättssäker tillämpning samtidigt som regional och lokal kunskap tas till vara.

Vägledningen beskriver även vilket underlag som behövs och hur kvalitetssäkring sker i samverkan med berörda aktörer (t.ex. verksamhetsutövare, länsstyrelser och NV).

Denna redovisning av regeringsuppdrag om OECM ger en samlad, översiktlig bild av ansvar och roller. Den mer detaljerade ansvarsfördelningen för underlag, uppföljning och förvaltning utvecklas i *Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö* (bilaga 2), där roller och arbetsgång beskrivs närmare.

I korthet innebär detta att förslagsställaren tar fram huvuddelen av underlaget, att HaV tar fram och tillhandahåller vägledning, kriterietolkning och bedömningsstöd (till exempel mallar och verktyg), och att HaV på nationell nivå ansvarar för den samlade bedömningen och beslut om erkännande.

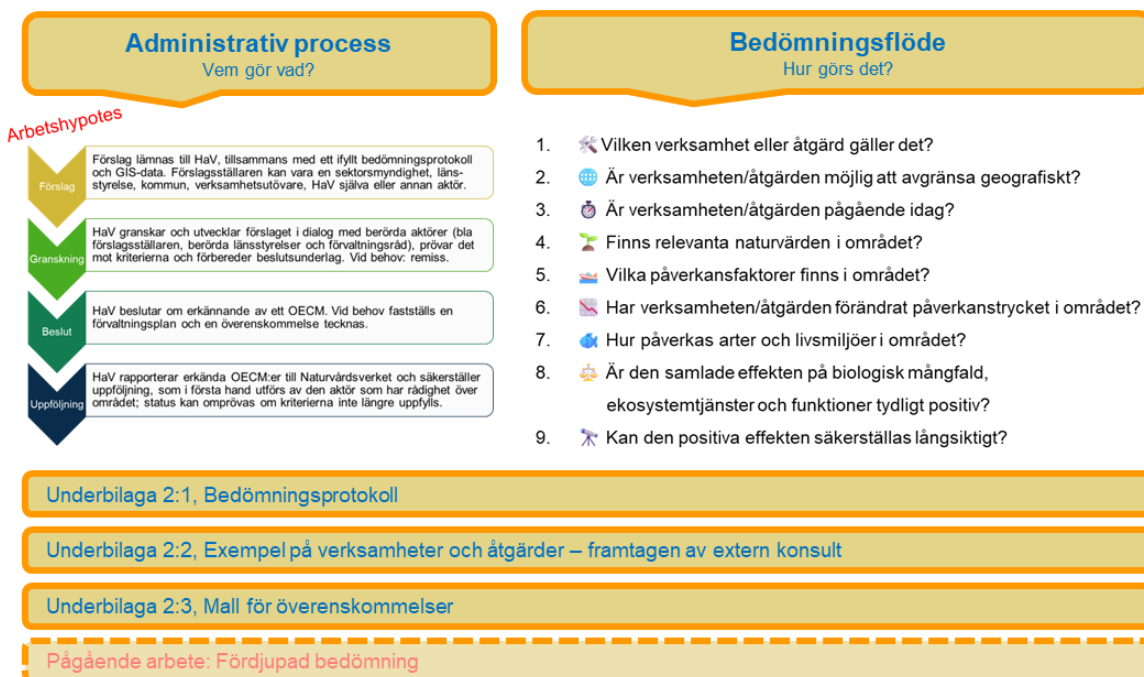
Vägledningen, bilaga 2, har själv tre bilagor som kallas för underbilagor för att skilja dem åt:

- **Underbilaga 2.1** Bedömningsprotokoll
- **Underbilaga 2.2** Exempel på verksamheter och åtgärder
- **Underbilaga 2.3** Mall för överenskommelse

Utöver dessa pågår ett arbete med att ta fram fördjupat stöd för mer komplexa bedömningar, inklusive ett särskilt verktyg. Detta är inte färdigställt inom ramen för denna redovisning, men avses framöver kunna adderas som ytterligare bilagor till vägledningen.

En översikt över vägledningens delar framgår av figur 1.

Bilaga 2: Vägledning för identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö

Figur 2 visar en översikt över *Bilaga 2, Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö*, och dess delar. Den omfattar den administrativa processen (vem gör vad, från förslag via granskning till beslut och rapportering), bedömningsflödet (hur bedömningen genomförs, från förslag till långsiktiga garantier) samt underbilagorna 2.1-2.3. Det pågår också ett utvecklingsarbete med fördjupad bedömningsstöd för mer komplexa fall.

5 Avslutande reflektioner och rekommendationer

5.1 Mandat och förvaltningsstruktur

I kapitel 4 redovisas HaV:s förslag till process för erkännande av akvatiska OECM:er. Detta avsnitt utvecklar de rättsliga och organisatoriska utgångspunkterna för mandat, ansvarsfördelning och beslutsordning i Sverige.

Enligt förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten är HaV förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav (1 §). Inom sitt ansvarsområde ska myndigheten vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken (2 §). HaV ansvarar även för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav, och för genomförandet av miljöövervakningen inom sitt ansvarsområde (5 § 7–8).

Mot denna bakgrund bedömer HaV att beslut om erkännande av OECM:er i akvatisk miljö (både marin och limnisk) bör fattas av HaV på nationell nivå. Bedömningarna kräver fördjupad akvatisk sakkompetens om arter, livsmiljöer, ekologiska processer och deras känslighet för olika påverkanstryck, och en sammanhållen nationell tillämplig av kriterier och bedömningsprinciper. Ett sådant uppdrag behöver därför ett uttryckligt mandat från regeringen.

I denna redovisning, och i *Promemoria: Mandat för att erkänna OECM:er i akvatisk miljö* (bilaga 1) drar HaV slutsatsen att:

- HaV, med sitt samlade ansvar för havs- och vattenmiljön, är den mest ändamålsenliga myndigheten att vägleda, bedöma om kriterierna är uppfyllda och besluta om erkännande av OECM:er i akvatiska miljöer.
- Ett sådant uppdrag behöver ett uttryckligt mandat från regeringen.
- För att tydliggöra ansvaret och markera att beslutskompetensen samlas hos en myndighet bör uppgiften i första hand uttryckligen föras in i HaV:s instruktion. Om regeringen bedömer att arbetet behöver påbörjas eller prioriteras skyndsamt kan uppgiften även inledningsvis preciseras i regleringsbrev.

En tydlig beslutsordning och rollfördelning stärker enhetlig tillämpning, transparens och möjlighet till uppföljning.

Mot denna bakgrund rekommenderar HaV att regeringen:

- tydliggör i första hand i HaV:s instruktion att myndigheten, inom sitt ansvar för havs- och vattenmiljön, ska vägleda, bedöma om kriterierna för erkännande är uppfyllda och besluta om erkännande av akvatiska OECM:er på nationell nivå, och om regeringen vill påbörja arbetet skyndsamt, inledningsvis preciserar uppdraget i regleringsbrev,
- fastställer den övergripande rollfördelningen mellan berörda myndigheter i enlighet med bilaga 1, med HaV som ansvarig för vägledning, bedömning och beslut, berörda länsstyrelser och sektorsmyndigheter som medverkande i beredningen genom att bidra med underlag, regional och sektorsspecifik kunskap samt dialog med berörda aktörer, och Naturvårdsverket som ansvarig för datavårdskap, registerföring och extern rapportering,
- använder de förslagstexter som tagits fram i promemorian (bilaga 1) som underlag och stöd vid eventuell förankring av ändringar i HaV:s instruktion och/eller regleringsbrev, och som grund för formuleringar i dessa styrdokument.

På så sätt utgår den föreslagna ordningen både från HaV:s sakkompetens och från den rättsliga grunden i nuvarande instruktion, samtidigt som regeringens beslut tydliggör uppgiften och det mandat som krävs för att bedöma och besluta om erkännande av akvatiska OECM:er.

5.2 Långsiktighet – utmaningar, avvägningar och väg framåt

Långsiktighet är en viktig princip för erkännande av OECM:er. Enligt CBD:s definition ska OECM:er ge positiva och långsiktigt bestående resultat för bevarandet av biologisk mångfald. Samtidigt bygger många potentiella akvatiska OECM:er på styrmedel och verksamheter som är tidsatta eller kan ändras eller avslutas, till exempel fiskeregleringar, militära restriktionsområden eller andra områdesvisa begränsningar.

Redovisningen och vägledningen hanterar denna spänning genom principen om "rimlig långsiktighet":

- Långsiktigheten ska vara ekologiskt motiverad och motsvara den tid som krävs för att berörda arter och livsmiljöer ska kunna återhämta sig och bestå och, när det är relevant, bidra till återhämtning även utanför området.

- Det ska finnas en förutsägbar förvaltning genom beslut, avtal eller andra dokumenterade lösningar som gör att den positiva effekten kan förväntas bestå under denna period.
- Det ska finnas uppföljning av naturvärden där så krävs, inte bara regelefterlevnad, som ger underlag för att bedöma om effekten faktiskt kvarstår.

Principen innebär att ett område inte behöver vara permanent skyddat i juridisk mening, men att erkännande som OECM förutsätter att ett tydligt och dokumenterat samband mellan styrmedel, bevarandeeffekt och uppföljning kan styrkas. Om detta inte kan visas bör området inte erkännas.

Själva erkännandet av ett område som OECM skapar inte i sig några nya rättsliga skyldigheter. OECM:er bygger i stället på redan befintlig reglering och förvaltning, till exempel beslut enligt sektorslagstiftning, förvaltnings- eller skötselplaner och, där det behövs, frivilliga åtaganden som formaliseras i en överenskommelse mellan berörda aktörer. Erkännandet anger att den samlade styrningen bedöms ge en positiv och långsiktigt bestående effekt för biologisk mångfald, men är inte ett eget styrmedel.

Vägledningen beskriver hur detta omsätts i praktiken genom att:

- kombinera styrmedel (beslut, avtal, förvaltningsplaner),
- koppla giltighetstider och ambitionsnivåer till ekologiskt relevanta tidsperioder,
- ställa krav på dokumenterad uppföljning där risk för negativ påverkan bedöms finnas,
- definiera på förhand vilka förändringar som ska föranleda en ny bedömning av OECM-status.

Om bedömningen visar att ytterligare uppföljning av naturvärden behövs för att kunna säga att nettoeffekten på biologisk mångfald är positiv och långsiktig, blir sådan uppföljning ett uttryckligt villkor för att området ska kunna erkännas som OECM.

Alla områden där det finns positiva effekter kommer inte att kunna erkännas som OECM. I vissa fall är det mer ändamålsenligt att förstärka åtgärderna, komplettera med formellt skydd eller använda andra styrmedel. Det är i linje med internationella förväntningar på att OECM:er ska bidra långsiktigt och ge ett reellt bidrag till nätverket av bevarandehavens områden.

En ytterligare praktisk begränsning är att OECM-bedömningen bygger på underlag som är tillgängligt för ansvariga myndigheter. I vissa ärenden kan centrala naturvärdesdata inte delas fullt ut, till exempel i delar av vindkraftsärenden där uppgifter hanteras med sekretess- eller säkerhetsskäl. I sådana situationer kan det i praktiken saknas tillräckligt beslutsunderlag för att bedöma om kriterierna för OECM är uppfyllda. Konsekvensen kan då bli att området inte kan bedömas eller erkännas som OECM, även om åtgärderna i sig är positiva för biologisk mångfald.

5.3 Kvalitativa områden och 30-procentsmålet

5.3.1 30 procent som delmål för att stoppa förlusten av biologisk mångfald

Det internationella målet om att minst 30 procent av land-, sötvattens- och havsområden ska bevaras till 2030 nås genom en kombination av skyddade områden och OECM:er. I Kunming–Montréal-ramverket är 30-procentsnivån ett delmål (Target 3) som ska bidra till de övergripande målen om att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald och bevara naturens bidrag till människor, inklusive ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster.

Om områden utan reellt skydd eller utan tydligt positiva effekter för biologisk mångfald räknas in, riskerar 30-procentsmålet att bli ett arealmål utan innehåll. Enligt CBD:s måltext för 30-procentsmålet behöver områdena vara effektivt bevarade och förvaltade och ingå i ekologiskt representativa och väl sammanlänkade nätverk för att målet ska ge avsedda bevarandefall.³⁸ Annars minskar sannolikheten att 30 procent faktiskt räcker för att vända förlusten av arter, livsmiljöer och ekosystemfunktioner, och en större areal kan behöva omfattas för att nå motsvarande effekt.³⁹ Därför är det centralt att de skyddade områden och OECM:er som räknas in håller hög kvalitet och ger ett reellt bidrag till bevarandet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

I linje med detta är HaV:s samlade bedömning därför att svenska bidrag till 30-procentsmålet, både skyddade områden och OECM:er, behöver vara kvalitativa. Det innebär bland annat att:

- områdena ska ha identifierade naturvärden och en rimlig koppling mellan värdena och de åtgärder som motiverar området,
- det ska finnas faktiska begränsningar av påverkan som ger en tydlig sannolikhet för positiva effekter,
- områdena ska bidra till ett funktionellt nätverk av skyddade områden.

Detta synsätt gäller både skyddade områden och OECM:er och är avgörande för att Sverige inte bara ska nå 30 procent area, utan också bidra till att stoppa förlusten av biologisk mångfald i praktiken.

5.3.2 OECM:er och skyddade områden – om nivån på kraven

Formellt skyddade områden och OECM:er har olika förutsättningar. Skyddade områden bygger på ett särskilt skyddsbeslut där bevarande av biologisk mångfald är ett primärt syfte och där förvaltningen inriktas på att begränsa påverkan. OECM:er är i stället en administrativ klassning av områden där andra styrmedel och verksamheter sammantaget bedöms ge positiva effekter för biologisk mångfald, men där styrningen ofta har andra huvudsyften än biologisk mångfald och därför troligen upphör när dessa syften inte längre är aktuella (se ovan avsnitt 5.2).

Samtidigt är utgångspunkten enligt CBD att en OECM ska ge positiva och långsiktigt bestående effekter för biologisk mångfald och vara av jämförbar betydelse med skyddade områden samt komplettera dessa.⁴⁰ Det innebär att en OECM inte bör räknas som ett svagare bidrag än ett skyddat område, utan att effekten behöver kunna visas och följas upp. I OECM:er där flera verksamheter och aktiviteter pågår, och där påverkan kan vara både positiv och negativ, behöver uppföljning i högre grad säkerställa att den samlade nettoeffekten faktiskt är positiv och kvarstår över tid. Mot denna bakgrund bedömer HaV att nivån på underlag och uppföljning bör anpassas efter risken för negativ påverkan och komplexiteten i området:

³⁸ Konventionen om biologisk mångfald (CBD). (2022). Decision 15/4: Kunming–Montreal Global Biodiversity Framework (CBD/COP/DEC/15/4), COP15, Montréal, 19 December 2022. <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf>

³⁹ Woodley, S., Locke, H., Laffoley, D., MacKinnon, K., Sandwith, T., & Smart, J. (2019). A review of evidence for area-based conservation targets for the post-2020 global biodiversity framework. PARKS, 25(2), 31–46. <https://doi.org/10.2305/IUCN.CH.2019.PARKS-25-2SW2.en>

⁴⁰ Konventionen om biologisk mångfald (CBD). (2018). Decision 14/8: Protected areas and other effective area-based conservation measures. Annex III (Guiding principles), punkt (d). COP14, Sharm El-Sheikh. <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-08-en.pdf>

- I områden med låg eller begränsad mänsklig påverkan, där det ofta bara finns en tydlig åtgärd, till exempel en fiskereglering och i övrigt inga verksamheter, kan kraven på uppföljning *in situ* i regel vara jämförbara med kraven i motsvarande skyddade områden. Här kan det räcka med ett robust underlag som visar att den aktuella regleringen ger positiva effekter för de närvarande arterna och livsmiljöerna (i exemplet med fiskereglering: utöver den positiva påverkan på fiskbestånden), kompletterat med uppföljning när det är motiverat.
- I områden där verksamheter och många aktiviteter pågår, och där risken för negativ påverkan är större, behöver kraven på uppföljning *in situ* i regel vara högre för OECM:er, eftersom områdena samtidigt ska kunna räknas in i 30-procentsmålet och ingå i nätverket av skyddade områden. Då behöver det finnas ett bättre underlag för att visa att nettoeffekten faktiskt är positiv för biologisk mångfald över tid.

Skillnaden handlar alltså inte om att OECM:er generellt ska ha "strängare" krav än skyddade områden, utan om att nivån på krav och uppföljning anpassas till risken för negativ påverkan:

- ju större risk för negativ påverkan från verksamheter och aktiviteter, desto högre krav på uppföljning av naturvärden och beskrivning av nettoeffekter,
- ju lägre risk och ju tydligare positiv styrning, desto enklare kan kraven vara.

På så sätt kan OECM:er i Sverige bidra till 30-procentsmålet på ett trovärdigt sätt, och prioritera insatser och resurser där det mest behövs, samtidigt som de områden som räknas in faktiskt bidrar till målet om att stoppa förlusten av biologisk mångfald och bevara ekosystemtjänster.

5.3.3 Administrativ kostnad och naturvårdsnytta

Att veta vilka områden som faktiskt bidrar till bevarandet av biologisk mångfald, oavsett om det sker genom formellt skydd eller som OECM:er, är centralt för att kunna prioritera vilka arter och livsmiljöer som behöver stärkt skydd. Erkännande kan synliggöra befintliga bevarandeinsatser och ge underlag för att bedöma nätverkets samlade kvalitet.

Grundtanken är att OECM:er i hög utsträckning ska bygga på områden där det redan finns en positiv nettoeffekt för biologisk mångfald. Den administrativa kostnaden för att identifiera, bedöma, erkänna och följa upp OECM:er innebär då främst klassificering och kvalitetssäkring av det som redan görs, vilket aktualiserar en resursavvägning gentemot andra skyddsåtgärder. Störst naturvårdsnytta uppstår när erkännandet bidrar till att en befintlig åtgärd eller verksamhet faktiskt fortsätter, förstärks eller utvecklas så att naturvärden gynnas, eller när en aktör redan i planeringen inriktar sig på att öka positiva effekter för att uppfylla OECM-kriterierna när verksamheten längre fram är på plats.

I praktiken följer inga automatiska ekonomiska ersättningar av att ingå en OECM-överenskommelse. Möjliga incitament är i stället indirekta och kopplade till förtroende, styrning och rapportering: en överenskommelse kan tydliggöra vilken naturvårdsnytta en verksamhet levererar och underlätta dialog med lokalsamhälle, tillsyns- och prövningsmyndigheter samt andra intressenter. Den kan också göra det enklare att redovisa arbete med biologisk mångfald inom ramen för EU:s krav på hållbarhetsrapportering. En tydligt beskriven OECM kan även stärka möjligheterna att söka externa medel (EU-program, fonder m.m.) genom att mål, åtgärder och uppföljning är spårbart dokumenterade.

Samtidigt är det ofta de mer komplexa fallen, där nettoeffekten inte är självklar, som kräver mest utredning och analys. Det är därför svårt att på förhand bedöma hur starka incitamenten kommer att vara för olika aktörer och hur relationen mellan administrativ kostnad och naturvårdsnytta kommer att se ut; detta behöver följas upp när arbetet går in i en mer operativ fas så att processen vid behov kan justeras.

I nuläget är det också svårt att kvantifiera inflödet av förslag om erkännande. HaV bedömer att processen i praktiken kan börja tillämpas först när regeringen beslutat om mandatet och vägledningen har fastställts. Under de första åren förväntas antalet ärenden vara begränsat och främst komma från HaV självt, samt från länsstyrelser, sektorsmyndigheter och kommuner i anslutning till befintliga eller planerade områdesvisa regleringar. På längre sikt kan även privata verksamhetsutövare aktualisera OECM-frågor, men i dagsläget bedöms inflödet initialt bli måttligt och kunna öka successivt. Detta förstärker vikten av att processen är proportionerlig och skalbar.

5.4 Möjligheter för framtida vidareutveckling

Den framtagna vägledningen (bilaga 2, se avsnitt 4.4) utgör en första samlad struktur för hur marina OECM:er kan identifieras, bedömas och erkännas och kan på sikt kompletteras med fördjupat bedömningsstöd för mer komplexa fall.

När regeringen har tagit ställning till Havs- och vattenmyndighetens roll och mandat att vägleda, bedöma och besluta om erkännande av akvatiska OECM:er ser HaV fyra huvudsakliga utvecklingsspår:

- Praktisk tillämpning och piloter. Där vägledning och bedömningsflöde provas i några konkreta fall tillsammans med berörda aktörer.
- Breddning till limnisk miljö. Promemorian har akvatisk inriktning (inte bara marin) och vägledningen kan med mindre anpassningar breddas att även inkludera limnisk miljö, det vill säga sjöar och vattendrag.
- Fördjupad samordning med Naturvårdsverket, Helcom, Ospar och EU, så att svenska OECM:er rapporteras på ett sätt som är förenligt med regionala och globala krav och samtidigt ger mesta möjliga nytta för nätverket av skyddade områden och OECM:er och för att stoppa förlusten av biologisk mångfald.
- Extern förankring och dialog. När vägledningen publiceras kan en bred dialog fortsätta, eller initieras, med berörda aktörer (länsstyrelserna, sektorsmyndigheter, kommuner, branschorganisationer, företag och ideella föreningar). Syftet skulle vara att öka kunskapen om OECM:er, bygga legitimitet kring processen och skapa goda förutsättningar för att aktörer kan bidra med förslag och förvaltning av områden.

Genom att tydliggöra HaV:s mandat och tillämpa den framtagna vägledningen skapas förutsättningar för ett transparent, rättssäkert och kunskapsbaserat erkännande av akvatiska OECM:er. Därmed kan OECM:er användas ändamålsenligt som komplement till formellt skydd och bidra till Sveriges genomförande av 30-procentsmålet, samtidigt som de samlade insatserna stärker förutsättningarna att stoppa förlusten av biologisk mångfald.

6 Bilagor

Bilaga 1. Promemoria: Mandat för att erkänna OECM:er i akvatisk miljö

Promemorian analyserar mandat och rättsligt utrymme för erkännande av OECM:er i akvatisk miljö och beskriver hur uppgiften kan formaliseras i svensk förvaltning. För att underlätta den fortsatta beredningen innehåller promemorian också korta förslagstexter för instruktion och regleringsbrev.

Bilaga 2. Vägledning om identifiering och erkännande av OECM:er i marin miljö

Innehåller administrativ process, bedömningsflöde och metodstöd för erkännande av marina OECM:er.

Underbilagor till bilaga 2:

- Underbilaga 2.1 Bedömningsprotokoll
- Underbilaga 2.2 Exempel på verksamheter och åtgärder (framtagen av extern konsult)
- Underbilaga 2.3 Mall för överenskommelse

Ett utvecklingsarbete pågår även med att ta fram fördjupat bedömningsstöd för mer komplexa fall, inklusive ett tillhörande verktyg. Dessa delar är inte färdigställda inom ramen för denna redovisning, men avses framöver kunna adderas som ytterligare bilagor till vägledningen.